

POLITICKÉ VEDY / POLITICAL SCIENCES

Časopis pre politológiu, najnovšie dejiny, medzinárodné vzťahy, bezpečnostné štúdiá / Journal for Political Sciences, Modern History, International Relations, security studies

URL časopisu / URL of the journal: <http://www.fpvmv.umb.sk/politickevedy>

Autor(i) / Author(s): Murgaš František
Článok / Article: Súčasná Európa je hľadaním cesty z pekla / Current Europe Means Searching for the Way out of Hell
Vydavateľ / Publisher: Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov – UMB Banská Bystrica / Faculty of Political Sciences and International Relations – UMB Banská Bystrica

Odporúčaná forma citácie článku / Recommended form for quotation of the article:

KOSÁROVÁ, D. 2012. Svet diplomacie a jeho zákulisie. In *Politické vedy*. [online]. Roč. 15, č. 3, 2012. ISSN 1338 – 5623, s. 241 – 249. Dostupné na internete: <http://www.fpvmv.umb.sk/userfiles/file/3_2012/MURGAS.pdf>.

Poskytnutím svojho príspevku autor(i) súhlasil(i) so zverejnením článku na internetovej stránke časopisu Politické vedy. Vydavateľ získal súhlas autora / autorov s publikovaním a distribúciou príspevku v tlačenej i online verzii. V prípade záujmu publikovať článok alebo jeho časť v online i tlačenej podobe, kontaktujte redakčnú radu časopisu: politicke.vedy@umb.sk.

By submitting their contribution the author(s) agreed with the publication of the article on the online page of the journal. The publisher was given the author's / authors' permission to publish and distribute the contribution both in printed and online form. Regarding the interest to publish the article or its part in online or printed form, please contact the editorial board of the journal: politicke.vedy@umb.sk.

SÚČASNÁ EURÓPA JE HĽADANÍM CESTY Z PEKLA

František Murgaš*

FRIEDMAN, G.: The Next Decade. Where We've Been... and Where We're Going. New York: Doubleday 2011. Slovenské vydanie Nasledujúce desaťročie. Kde sme... a kam sa uberáme. Bratislava: IKAR, 2011. 283 s. ISBN 978-80-551-2625-8.

Po úspechu knihy *Nasledujúcich 100 rokov. Prognóza na nasledujúce storočie*¹ pripravil americký analytik a prognostik **George Friedman** knihu zameranú na roky 2011 - 2021. V knihách takéhoto typu je kľúčová aktuálnosť, slovenskému vydavateľstvu preto slúži ku cti rýchlosť, s akou ju vydalo. Treba uviesť, že kniha bola napísaná pred udalosťami, nazývanými ako *Arabská jar* alebo usmrtenie vodcu Ál-Kajdy **Usamu bin Ládina**.

Autor, podobne ako **Ferguson** (2005) vychádza z faktu, že po skončení studenej vojny sa USA stali impériom. S britským historikom ho spája pozitívny postoj k tejto skutočnosti. Leitmotívom knihy je hľadanie odpovede na otázku, ako sa majú USA ako impérium správať vo svete, a pritom zachovať svoje republikánske zriadenie. Autor sa podľa vlastných slov obáva, či republika dokáže odolať tlaku impéria a ešte viac, či prežije zle spravované impérium. Pracovnou metódou, rovnako ako v predchádzajúcej knihe je historická komparácia. Autor si vybral z dejín Spojených štátov troch prezidentov: **Abrahama Lincolna**, **Franklina Roosevelta** a **Ronalda Reagana**, kľúčových pre postavenie krajiny. **Lincoln** zachránil republiku, za **Roosevelta** začali USA dominovať vo svetových oceánoch a **Reagan** zničil Sovietsky zväz. Autor všetkých troch označuje za *machiavelistických prezidentov*. Účel - posilnenie krajiny - dosiahli kombináciou klamstiev a spravodlivosti. „*Témou tejto knihy, ktorú aplikujem na jednotlivé regióny sveta, je, že spravodlivosť pochádza*

* RNDr. František Murgaš, PhD. pôsobí ako odborný asistent na Fakulte sociálno-ekonomických vzťahov, Trenčianska univerzita Alexandra Dubčeka v Trenčíne, Slovenská republika, e-mail: fmtren@gmail.com.

¹ Recenziu knihy uverejnili Politické vedy v roku 2010 v čísle 3.

z moci a podstatou moci je bezohľadnosť v miere, ktorú väčšina z nás odmieta. Tragédiou politického života je konflikt medzi limitmi dobrých zámerov a nevyhnutnosťou moci,“ konštatuje autor (s. 10 - 11). **Friedmanovo** prihlásenie sa k machiavelizmu je prekvapivé a s určitosťou možno očakávať, že vyvolá odmietavé reakcie.

Práca má štrnásť kapitol, z ktorých časť je zameraná regionálne a časť problémovo. V Úvode autor dáva svoju knihu do kontextu s predchádzajúcou, venovanou celému 21. storočiu. Konštatuje, že je ľahšie predpovedať vývoj na sto rokov, ako na desať. Prognóza na sto rokov načrtáva rámec, prognózu na desaťročie ovplyvnia rozhodnutia konkrétnych ľudí. Pravdepodobne najvýznamnejším výsledkom konca studenej vojny je, že USA sa stali impériom. Podľa autora disponujú „hlbkovou silou“, čím označuje vyvážený pomer hospodárskej, vojenskej a politickej sily štátu (s. 21).

V prvých dvoch kapitolách *Nezamýšľané impérium a Republika, impérium a machiavelistický prezident* **Friedman** rozoberá fakt, že USA sú impériom. Skutočnosť, že USA sa stali impériom, aj keď o to neusilovali, je výsledkom vývoja po II. svetovej vojne až do rozpadu Sovietskeho zväzu v roku 1991. Americký prezident má v mnohých krajinách väčší vplyv na životy ich (neamerických) obyvateľov, ako ich vlastná hlava štátu. Tomu, že USA sú impériom neprotirečí ani ich súčasný neúspech v Iraku a Afganistane. Autor uvádza paralelu s Veľkou Britániou, ktorá sa stala impériom sto rokov po strate USA. Chápanie USA ako impéria mnohí odmietajú, ale „geopolitika neumožňuje prezidentom pridržať sa mravných hodnôt spôsobom, aký žiadame od bežného občana. Pre prezidenta je to prepych, ktorý si nemôže dovoliť. Dvaja prezidenti, **Jimmy Carter** a **George W. Bush**, ktorí sa o to pokúsili, neslávne zlyhali“ (s. 35). Premena USA na impérium umožňuje aj postavenie prezidenta. Funkciu s mnohými právomocami vykonáva jednotlivec na rozdiel od Kongresu alebo Najvyššieho súdu, ktoré rozhodujú kolektívne.

V tretej kapitole *Finančná kríza a zmŕtvychvstanie štátu* autor vychádza z premisy, že finančná kríza, ktorá vypukla v roku 2008 (a neskôr sa zmenila na dlhovú krízu) nie je nič nezvyčajné. Éra **Reaganovej** prosperity skončila kolapsom sporiteľských a úverových združení, prosperita vládnutia prezidenta **Clintona** skončila v roku 2000 splasnutím dot.com bubliny. **Friedmanovi** obľúbení prezidenti **Roosevelt** a **Reagan** pochopili úlohu psychológie v časoch finančnej krízy. **Roosevelt** presunul podstatnú časť moci z finančnej na politickú elitu, **Reagan** naopak. Na druhej strane prezidenti **Bush** a **Obama** sklamali.

Finančná kríza v roku 2008 v každom prípade znamenala obmedzenie vplyvu finančnej elity a posilnenie úlohy štátu.

V štvrtej a piatej kapitole *Nachádzanie mocenskej rovnováhy a Pasca terorizmu* **Friedman** považuje za kľúčovú udalosť prvého decénia nového tisícročia útok Al-Kájdý na Dvojičky. **Usama bin Ládin** tento teroristický akt inicioval ako prvý krok ku konečnému cieľu – vytvoreniu kalifátu, a tým obnoveniu islamskej ríše, ktorá vznikla na Arabskom poloostrove a s ním susediacich regiónoch v 7. storočí. Útok na Dvojičky mal plniť úlohu výstrelu z Auróry v roku 1917. **Bin Ládin** očakával vypuknutie revolúcií, ktoré by odstránili, podľa neho, skorumpované režimy na Blízkom a Strednom východe, spolupracujúce s USA, Veľkým Satanom. Odvetu za útok na Dvojičky nazval prezident **Bush** globálnou vojnou proti terorizmu. **Friedman** s týmto postojom prezidenta nesúhlasí, obviňuje ho, že si dal vnútiť **bin Ládinom** jeho plán.

Šiesta kapitola *Redefinícia politiky: Prípady Izrael* ako aj ďalšie sú už orientované regionálne, nie problémovo. Izrael po svojom vzniku bol pre USA okrajovým štátom, tento stav sa zmenil až v roku 1967, keď Izrael rozpútal Šesťdňovú vojnu. V súčasnosti však USA nepotrebujú Izrael na zadržiavanie Sovietskeho zväzu, a zároveň židovský štát už nie je odkázaný na podporu USA, naopak, sám môže presadzovať svoje záujmy voči arabským susedom². Z toho dôvodu autor radí americkému prezidentovi, aby otázku Izraela a jeho vzťahov so susedmi odsunul na okraj záujmu, pravda bez toho, aby o tom hovoril nahlas.

V siedmej kapitole *Strategický obrat: Spojené štáty, Irán a Blízky východ* autor sústreďuje pozornosť na región, tiahnuci sa od východného pobrežia Stredozemného mora po pohorie Hindukúš na pakistansko-indickej hranici. Región je strategický z pohľadu amerických záujmov, a to z dôvodu zabezpečenia dodávok ropy a tiež z dôvodu pôsobenia islamistických skupín, nepriateľských voči USA. Do regiónu samozrejme patrí aj Izrael, ktorému bola v predchádzajúcej kapitole venovaná samostatná pozornosť z dôvodu jeho váhy v americkej vnútornej i zahraničnej politike. Podľa autora je v životnom záujme USA udržať stabilitu v troch oblastiach: palestínsko-izraelské vzťahy, iracko-iránske vzťahy a vzťahy medzi Pakistanom a Indiou. Druhá a tretia

² Kniha bola napísaná pred udalosťami Arabskej jari a pravdepodobne aj pred prudkým zhoršením vzťahov Izraela so svojim spojencom Tureckom, po usmrtení osôb na tureckej lodi vezúcej náklad pre pásmo Gazy. Na konci roka 2011 sa Izrael ocitol v úplne inej bezpečnostnej situácii, než akú vykreslil **Friedman**.

oblasť sa vyznačujú nestabilitou spôsobenou dezintegráciou Iraku³ a slabosťou pakistanskej vlády, ktorej moc nad časťami krajiny je iba formálna. Vo vzťahu k Iránu **Friedman** pre USA navrhuje na prvý pohľad šokujúce uzavretie aliancie s touto krajinou. Odôvodňuje to paralelami so situáciami, keď prezident **Roosevelt** sa spojil so **Stalinom** a **Nixon** s **Mao Ce-tungom**. Komunistický vodca **Stalin** bol pre USA nepriateľom, v porovnaní s fašistickým Nemeckom a jeho ázijským spojencom Japonskom však predstavoval menšiu hrozbu a spojenectvo s ním bolo základom porážky fašizmu. Rovnako **Mao** poslúžil Američanom na posilnenie ich pozície voči ZSSR, oslabenej po prehratej vojne vo Vietname. Nie je však jasné, v čom by malo byť uzatvorenie aliancie s Iránom pre USA výhodné, resp. voči komu by malo byť namierené. Táto časť je najvýraznejšou slabinou knihy.

Kapitola osem *Návrat Ruska na scénu* vychádza z autorovho konštatovania o „rozchode“ Ruska a USA v roku 2004, kedy Spojené štáty prostredníctvom mimovládnych organizácií podporovali protiruské strany vo voľbách na Ukrajine. Rusko sa začalo hospodársky zblížovať s Nemeckom a rozbehlo integračné procesy s Bieloruskom a Kazachstanom. V roku 2008 ruská armáda vojenským zásahom vyhnala gruzínsku armádu z Južného Osetsku, na čo USA, gruzínsky spojenec reagovali vlačne. Autor sa domnieva, že Gruzínsko má pre USA malý význam, pre americké záujmy je výhodnejšie spojenectvo s Kazachstanom. Rusko podľa neho neostane „významným hráčom na medzinárodnej scéne“ (s. 168).

Deviata kapitola *Návrat Európy k jej histórii* začína vetou „*Súčasná Európa je hľadaním cesty z pekla*“, ktorá je použitá v názve recenzie. Európa podľa **Friedmana** bude musieť v najbližšom desaťročí riešiť dve kľúčové dilemy: vzťah s hospodársky slabým a vojensky silným Ruskom, ktoré je jeho hlavným dodávateľom ropy a plynu a úlohu Nemecka ako hospodársky najdôležitejšej krajiny. V súčasnosti sa Európa pohybuje medzi suverenitou národných štátov, obhajovanou euroskeptikmi a európskym superštátom, presadzovaným bruselskou byrokraciou a prevažne odmietaným verejnosťou. Autor sa domnieva, že európsky superštát nevznikne a pre USA najdôležitejšou európskou krajinou sa stane Nemecko.

V desiatej kapitole *Zoči-voči západnému Tichomoriu* používa autor nezvyklé označenie pre Ďaleký východ a juhovýchodnú Áziu, pričom sa v nej

³ Paradoxne tým, kto najviac profitoval z americkej invázie do Iraku, je teokratický šiitsky režim v Iráne, od čias nástupu k moci ajatolláha **Chomejního** nepriateľský voči USA.

zaoberá aj Indiou a Austráliou. Autor očakáva stabilné vzťahy USA a Japonska, ktoré je závislé od importu surovín po moriach kontrolovaných americkým námorníctvom. Pre Čínu je, podľa neho, charakteristické kolísanie medzi izolovanosťou krajiny sprevádzanou relatívnou chudobou a otvorenosťou k medzinárodnému obchodu sprevádzanou nárastom disparit. Súčasná Čína je v súčasnosti v tejto druhej polohe. Kým pobrežné pásmo - asi 160 km (100 míľ) od mora - je bohaté, 80% populácie žije porovnateľne chudobne ako v krajinách subsaharskej Afriky (s. 206). Veľkou neznámou je odpoveď na otázku, čo sa stane, keď ekonomický rast krajiny sa zastaví. USA podľa autora musia podporovať opatrenia proti rozpadu Číny, pretože by to posilnilo Japonsko a tiež podporovať Juhokórejcov, ktorí majú historicky zlý postoj voči Japonsku i Číne. Ďalšími prirodzenými spojencami Američanov v tomto regióne sú Austrália a Singapur. India bude v najbližšom desaťročí ekonomicky rásť, jej vojenská sila však ostane obmedzená.

V jedenástej kapitole *Bezpečná ploguľa* autor konštatuje, že potenciálnou mocnosťou Južnej Ameriky sa stáva Brazília, ôsma hospodársky najvyspelejšia krajina sveta. V záujme USA je preto podporovať Argentínu. Najzložitejšie vzťahy majú Spojené štáty s Mexikom. Oficiálne odhady hovoria o 25 až 40 mld. dolárov zisku z predaja drog ročne transferovaných do Mexika, neoficiálne údaje hovoria o čiastkach oveľa vyšších (s. 240). Problém drog by sa vyriešil ich legalizáciou, čo by však na druhej strane prinieslo katastrofálny nárast sociálnej patológie, a preto je legalizácia drog politicky neprijateľná. Stratégiou amerického prezidenta musí byť zabrániť preneseniu násillia spojeného s drogovými kartelmi a policajnou korupciou z Mexika do USA. Druhým veľkým problémom je ilegálna migrácia a najmä skutočnosť, že mexickí migranti sa neasimilujú, ale uchovávajú si svoju národnú identitu. Ilegálni prisťahovalci však majú veľký hospodársky význam, a to je rozhodujúce. **Friedman** považuje za najlepšiu stratégiu prezidentov v otázke ilegálneho prisťahovalectva pokrytectvo. Vzťahy USA a Kanady sú bezproblémové, a preto tejto krajine netreba venovať zo strany USA zvláštnu pozornosť.

Dvanásta kapitola *Afrika: keď lepšie je nezasahovať* je orientovaná na subsaharskú Afriku. Jej hlavným problémom je historická orientácia Afričanov na komunitu, a nie na väčšie spoločenstvo, národ. Štáty Afriky preto nevznikli na báze národa (jedinou výnimkou je Egypt), ale ako výsledok vôle Európanov. Autor načrtáva tri možné scenáre vývoja kontinentu: 1. Pokračovanie doterajšieho vývoja, čiže medzinárodnej charity, čo nerieši hlavný problém – iracionálne hranice štátov. 2. Opätovný kolonializmus v modernej podobe, ktorý

by priniesol stabilitu. Scenár je ale prakticky vylúčený. 3. Najpravdepodobnejší scenár, v ktorom budú pokračovať vojny, až kým sa Afrika neusporiada do národných štátov. USA je Afrika ľahostajná, jediné, čo ich zaujíma je nigérijská a angolská ropa. Veľký čínsky záujem o Afriku nepredstavuje pre USA hrozbu, pretože Čína nemá váhu Sovietskeho zväzu v období studenej vojny.

Hodnotenie Afriky z aspektu, či jej krajiny môžu zaútočiť na USA má výpovednú hodnotu blízku nule. Čo je však geopoliticky na tomto kontinente dôležité, sú symptómy ekonomickej zmeny vyvolávajúce nádej, že Afrika prestane byť socio-ekonomicky a geopoliticky „čiernou dierou“ sveta. **Yi fu Lin**⁴ (2012) uvádza záujem Číny v najbližšej dekáde premiestniť do zahraničia 85 mil. pracovných miest s nízkou kvalifikáciou, pričom sa očakáva ich lokalizácia v subsaharskej Afrike. To vytvára potenciál pre úspešné napodobnenie presunu pracovných miest z Japonska do krajín juhovýchodnej Ázie, resp. z USA a západnej Európy do Číny. Podľa **Mahajana**⁵ (2009) Afrika je desiatou najsilnejšou ekonomikou sveta s 900 mil. konzumentov a počtom mobilných telefónov vyšším ako USA. Afrika prirodzene nie je jedným štátom, uvedené štatistické údaje však o niečom svedčia, a to aj napriek mnohým nevyriešeným problémom typu AIDS, korupcie, malárie alebo nedostatočnej dopravnej infraštruktúry. Jednu kapitolu svojej knihy *Africa Rising* nazval autor *Afrika je bohatšia, ako si myslíte*.

V trinástej kapitole *Technická a demografická nerovnováha* je pozornosť opäť sústredená na problém, a nie na región. V najbližšom desaťročí odídu do dôchodku *baby boomers*, deti narodené v päťdesiatych rokoch 20. storočia. Prinesie to vysoké nároky na zdravotnú starostlivosť a opatrovateľské služby. V tomto období, podľa autora, bude zaostávať technický rozvoj v podobe absencie prelomových technológií (s. 259). Zníži sa aj financovanie vojenského výskumu, ktorý bol vždy motorom vývoja nových technológií. Rozvoj nových informačných technológií dosiahol svoj strop. Jediným odvetvím, financovaným na požadovanej úrovni ostane medicínsky výskum. V energetickej sfére bude v najbližšom desaťročí najdôležitejší plyn a uhlie. Podľa autora platí, že vážne problémy najbližšieho desaťročia sa stanú mimoriadne závažnými v desaťročí nasledujúcom.

Posledná, krátka štrnásť kapitola *Impérium, republika a desaťročie* je návratom k základným otázkam. **Friedman** konštatuje: „V nasledujúcom

⁴ Autor je viceprezident a hlavný ekonóm Svetovej banky.

⁵ Autor je bývalý dekan Indian School of Business na University of Texas

desaťročí budú (USA) musieť zvládnuť chaos v islamskom svete, znovuzrodené Rusko, namrzenú a rozdelenú Európu, obrovskú Čínu s jej obrovskými problémami. A tiež budú musieť nájsť východisko zo súčasných hospodárskych problémov, a to nielen pre seba, ale aj pre celý svet“ (s. 275). Ďalej píše: „Zmeniť kurz pri rýchlosti, akou po nej (ceste ku globálnej moci) Spojené štáty postupujú sa jednoducho nedá... Jediným riešením je snažiť sa zvládnuť to, čo sme (USA) vytvorili. Ako prvý krok treba morálne princípy uviesť do súladu s mocenskou politikou. Najpraktickejšie je začať od morálnych princípov... To, čo potrebujeme, je dohodnúť sa na spoločnom chápaní reality a morálky“ (s. 276). Autor ďalej obhajuje potrebu machiavelistického prezidenta, pod čím rozumie „vodcu, ktorý rozumie moci a je oddaný morálnym zásadám“ (s. 181). Tento postoj je neprijateľný, pretože je sémanticky nesprávny. Machiavelizmus nie je „porozumenie moci a zároveň oddanosť morálnym zásadám“, machiavelizmus je uplatňovanie politiky bez akýchkoľvek morálnych zásad v záujme dosiahnutia cieľa.

Hodnotiť **Friedmanovu** knihu ako celok je náročné, pretože je ťažko zaraditeľná. Na rozdiel od predchádzajúcej to nie je predikcia. Autor okrem trinástej kapitoly neuvádza, čo sa v najbližšom desaťročí stane. Sústreďuje sa na geopolitiku z pohľadu amerických ambícií, na procesy, ktoré ovplyvňujú súčasné Spojené štáty a ich, čo má prirodzene právo. Ukazuje sa však, že pri písaní „geopolitiky najbližšieho desaťročia“ iba geopolitický aspekt nestačí pri popise trendov, ktoré ju determinujú.

Friedman nie je jediný, kto popisuje vývoj vo svete vo vzťahu k USA. V českom jazyku je dostupná kniha **Fareeda Zakariu** *Postamerický svet* (Zakaria 2010), ktorej premisou nie je úpadok USA, ale vzostup ostatného sveta. Americký analytik indického pôvodu odmieta **Friedmanovu** predstavu o výnimočnosti alebo vyvolenosti USA, považuje ich za lídra, ale nie pána sveta. Svet s novou Európou a rastúcim významom krajín BRIC, najmä Číny a Indie nazýva *postamerickým svetom*. Rozhodujúci vplyv v ňom majú transnacionálne korporácie, ktoré v čase globalizácie nezaujímajú vojna. To je ďalšia odlišnosť od **Friedmana**, ktorý vo svojej predchádzajúcej knihe očakáva v roku 2050 celosvetovú vojnu. **Zakaria** vníma všetky problémy súčasného sveta, jeho videnie budúcnosti založené na úspešnom vývoji krajín, ktoré boli v minulosti chudobné – Čína, India, Južná Kórea – je však optimistické.

Téme postavenia USA vo svete sa venujú Američania aj v súčasnosti, a to v širokom spektre od liberálov (**Thomas Friedman** a **Michael Mandelbaum**) po

konzervatívco (Pat Buchanan). Friedman⁶ a Mandelbaum (2011) konštatujú, že USA sú v problémoch a musia čeliť štyrom vážnym výzvam, ktoré ak nevyriešia, nebudú môcť odovzdať americký sen nasledujúcim generáciám: globalizácia, informačné technológie, chronický obchodný deficit a nadmerná spotreba energií. Úspech Číny vidia vo vzdelávaní a v rozvoji výnimočných technologických zdatností, ktoré boli typicky americké. Buchanan (2011) je k budúcnosti USA skeptický, považuje ich za „miznúcu veľmoc“ (passing superpower). Dokladá to štatistickými údajmi, podľa ktorých v roku 2008 Čína dosiahla obchodný prebytok 266 mld. dolárov, najvyšší, aký bol kedy zaznamenaný medzi dvomi štátmi. Dynamiku vývoja ilustrujú čísla za obdobie vlády predchádzajúceho prezidenta Busha, kedy úhrn deficitu bol 300 mld. dolárov za osem rokov. Americký deficit v obchode s vyspelými technológiami (advanced technology products) bol v roku 2010 95 mld. dolárov. (Buchanan, 2011). Posledná dekáda, podľa autora, potvrdzuje, že naša (západná) civilizácia prežíva babie leto. Dôvodom sú procesy, ktoré autor nazýva *smrť kresťanskej Ameriky, koniec bielej Ameriky, demografická zima*. Podľa známeho výroku historika Arnolda Toynbeeho „civilizácie zomierajú samovraždou, nie zavraždením“ (Buchanan, 2011, s. VIII).

Lukáš Krivošík vo svojej reportáži z USA potvrdzuje procesy, ktoré podľa Buchanana znamenajú zánik Spojených štátov v doterajšej podobe. Do USA prúdi jeden milión legálnych i ilegálnych prisťahovalcov ročne, počet nelegálnych sa odhaduje na dvanásť miliónov. Adoruje sa multikulturalizmus a diverzita, za laboratórium týchto procesov je považovaná Kalifornia s 37% podielom hispánskeho obyvateľstva. Výsledkom je, že zo štátu, ktorý bol považovaný za americký vysnívaný raj sa stáva štát vysťahovalcov, ktorí smerujú do susedného Colorada a ďalších štátov USA. Na akom procese bude založený *melting pot*,⁷ keď tieto súčasti ľavicového liberalizmu sa stanú jedným z určujúcich prvkov americkej spoločnosti s už v súčasnosti prebiehajúcou deštrukciou sociálneho kapitálu? (Krivošík, 2012). Jednou z možných odpovedí je hlavný titulok na obálke *Foreign Affairs*, prestížneho amerického časopisu: *Is America Over?*

⁶ Nie je to autor recenzovanej knihy

⁷ Taviaci kotol, označenie pre proces premeny prisťahovalcov z celého sveta na Američanov.

Literatúra:

- BUCHANAN, P. 2011. *Suicide of a Superpower. Will America Survive to 2025 ?* New York: St. Martin's Press, 2011, 488 p., ISBN 978-0-312
- FERGUSON, N. 2005. *Colossus. Vzestup a pád amerického imperia*. Praha: Dokořán, 2005. 399 s., ISBN 80-7363-026-5.
- FIŠTEJN, J. 2012. *Otazníkový rok*. [on line]. 2012. [cit. 18. 1. 2012], dostupné na internete <http://neviditelny.pes.lidovky.cz/svet-otaznikovy-rok-0lq-/p_zahranici.asp?c=A120116_214_013_p_zahranici_wag>
- Foreign Affairs*, vol 90, Nr. 6.
- FRIEDMAN, T. - MANDELBAUM, M. 2011. *That Used to Be Us. How America Fell Behind in the World It Invented and How We Can Come Back*. New York: Farrar, Straus and Giroux 2011. 382 p., ISBN 978-0-374-28890-7.
- KRIVOŠÍK, L. 2012. Americké hľadanie. *Týždeň*, roč. 9. č. 3, s. 36-43.
- MAHAJAN, V. 2009. *Africa Rising*. New Jersey: Pearson Education, 2011. 276 p. ISBN 13978-0-13-233942-1
- YI FU LIN, J. 2012. Druhý zlatý vek industrializácie. *Týždeň*, roč. 9, č. 1-2, s. 40-41.
- ZAKARIA, F. 2010. *Postamerický svet*. Praha: Academia, 2010. 252 s., ISBN 978-80-200-1852-6.